

KIRÂATLER MES'ELESİ (11)

(...dünden devam)

İşte bu yedi harf, Kur'ân'ı, indiği kalıplara eşit anlamlı kelimelerle okumak demektir. Bu, insanların zorunlu ihtiyâcı, şartların gereği olarak verilmiş bir müsâadeden ibarettir. Esasında Kur'ân , Hz. Peygamber'e birkaç lafızla değil, sadece bir lafızla (yani Kureyş lehçesiyle) indirilmiştir. Kureyş lehçesiyle inen sözlerin, bunlara eş anlamlı başka kelimelerle veya şîvelerle okunmaları, Peygamber tarafından verilmiş bir ruhsattır. Çünkü başka kavimler, Kur'ân 'ı, alıştıkları lehçelerden başka lehçe ile okuyamazlardı.

Dediğimiz gibi bu, ilk zamanda, zorunlu şartlar dolayısıyla verilmiş bir müsâade idi. Yazı bilenler çoğalcaya ve insanların dilleri Peygamber'in lehçesine yatıncaya dek buna müsâade edilmişti. Ama zamanla yazı bilenler çoğalıp Müslümanlar, Kur'ân'ın inmiş bulunduğu Kureyş lehçesini öğrenince Kur'ân 'ı asıl indiği dil ile okumağa başladılar. Artık Peygamber (s.a.v.), Kur'ân 'ı başka lehçelerle okumalarına müsâade etmedi.

Demek ki o yedi harf, şartların getirdiği zorunluluk dolayısıyla belli bir zaman için tanınmış okuma ruhsatından ibârettir. Bu zorunluluk kalkınca yedi harf ile okuma ruhsatı da kalkmış ve Kur'ân 'ı, indiği tek harfle okuma hükmü getirilmiştir." (Te'vîlu Muşkili'l-Âşâr: 4/186, 190-191)

Öyle ise bu kırâatler (okuma farkları) nasıl ortaya çıktı?

İşte bu sorunun özet cevabı iki noktada toplanır: Biri, lehçeleri başka olan kabîlelerin, Kur'ân'ı kendi lehçeleriyle okumaları, diğer de o zamanki Arap yazısının, Kur'ân telaffuzunu, Hz. Peygamber'in okuduğu biçimde yansıtabilecek işâretlerden yoksun olması idi. Çeşitli kabîlelere mensup sahâbîler, tâbiîler, geniş İslâm devletinin çeşitli bölgelerine dağıldılar. Bölge halkı, Kur'ân 'ı bunlardan öğrendi, bazılarının telaffuzu değişik olan bu insanlardan Kur'ân öğrenenler de öğrendikleri kişinin okuması gibi okudular.

Hattâ telaffuz ve yazım farklarından, normal gramer kurallarına aykırı bazı okuyuşlar da olmuştur. Şayet bunların hepsi Hz. Peygamber'den olsaydı, sahâbîlerinin bunlarda ittifak etmesi, bunların doğruluğunu kabul etmeleri gerekirdi. Ama öyle olmamış, Abdullah ibn Mes'ûd, Übeyy ibn Ka'b, Abdullah ibn Abbâs gibi bazı sahâbîler, Hz. Osman'ın Mushafına itiraz etmişler ve bazı âyetleri ondan farklı okumuşlardır. Hz. Osman'ın bizzat kendisinin:

– Mushafta lahn (gramere aykırı yazılışlar) vardır ama Araplar bunu dilleriyle düzelteceklerdir, dediği; birisinin ona:

– Siz düzeltsenize! deyince,

– Bırakınız helâli harâm, harâmı helâl kılmıyor (zararı yok, öyle kalsın), dediği rivayet edilir (Kurtubî, el-Câmi': 11/216; İbn Kuteybe, Te'vîlu Muşkili'l-Kur'ân: s. 50-51).

(devamı yarın..)